200 lat Archiwum Państwowego we Wrocławiu **[1]**

2012-03-04 10:48

Archiwum Pa?stwowe we Wroc?awiu powsta?o w nast?pstwie og?oszonego 30 X 1810 r. edyktu sekularyzacyjnego. Zainicjowan? na jego mocy akcj? zabezpieczania nagromadzonych przez klasztory w ci?gu wieków na ?l?sku ksi??ek, dzie? sztuki i archiwaliów powierzono Johannowi G.G. Büschingowi. Pierwsz? siedzib? Archiwum, po??czonego z utworzon? w 1811 r. ?l?sk? Bibliotek? Centraln? i podlegaj?cego jej kierownictwu, by? budynek dawnego klasztoru Kanoników Regularnych NMP na Piasku (ob. Biblioteka Uniwersytecka, Zbiory Specjalne). Na skutek formalnego oddzielenia zbiorów archiwalnych od Biblioteki, jakie nast?pi?o 27 X 1815 r., przekszta?cono Archiwum w samodzieln? komórk? w ramach Uniwersytetu, pod nazw? Królewskiego Akademickiego Archiwum Prowincjonalnego. Pierwszym jego dyrektorem zosta? J.F. Ludwig Wachler (1815-1822).

Wysok? rang? Archiwum wroc?awskiego wspó?tworzy?o w ostatnich dekadach XIX w. grono zas?u?onych archiwistów, by wymieni? chocia?by Paula Pfotenhauera, Christiana Meyera czy Konrada Wutke. Systematyczny wzrost zasobu, zwi?kszenie obsady personalnej i liczby u?ytkowników, spowodowa?y ju? w pierwszych latach XX w. konieczno?? zorganizowania nowej, w pe?ni dostosowanej do potrzeb archiwalnych siedziby.

© 2012-2023
Archiwum Państwowe
we Wrocławiu
ul.Pomorska 2

Uniwersytecka, Zbiory Specjalne). Archiwum po??czone

z utworzon? w 1811 r. ?l?sk? Bibliotek? Centraln? i

podlegaj?ce do 1815 r. jej kierownictwu, zajmowa?o

wówczas zaledwie trzy pomieszczenia na pi?trze

gmachu.

Widok na pierwsz? siedzib? Archiwum (w latach

© 2012-2023
Archiwum Państwowe
we Wrocławiu
ul.Pomorska 2

archiwista Prowincji i organizator Archiwum

[3] wroc?awskiego, w nast?pstwie og?oszonego 30

pa?dziernika 1810 r. edyktu sekularyzacyjnego.

Królewsko-pruski komisarz do spraw bibliotek, archiwów

i zbiorów sztuki, powo?any z ramienia G?ównej Komisji

© 2012-2023
Archiwum Państwowe
we Wrocławiu
ul.Pomorska 2

Sekularyzacyjnej do zabezpieczania nagromadzonych

przez klasztory na ?l?sku dóbr kulturalnych. Po?o?y?

podwaliny pod przysz?e archiwum regionalne ?l?ska.

Oficjalnie zatrudniony na stanowisku archiwisty od

czerwca 1812 r. Od 1817 r. profesor Uniwersytetu

© 2012-2023
Archiwum Państwowe
we Wrocławiu
ul.Pomorska 2

Wroc?awskiego. Pracownik Archiwum do 1825 r.

(repr. za: „Altschlesien". Band 2, hrsg. von H. Seger,

Breslau 1929, Archiwum Pa?stwowe we Wroc?awiu –

Biblioteka)

© 2012-2023
Archiwum Państwowe
we Wrocławiu
ul.Pomorska 2

© 2012-2023
Archiwum Państwowe
we Wrocławiu
ul.Pomorska 2

Wachler vom Ende des 16. Jahrhunderts bis zur

Gegenwart, hrsg. von E. und M. Wachler, Jena 1910,

Archiwum Pa?stwowe we Wroc?awiu – Biblioteka)

© 2012-2023
Archiwum Państwowe
we Wrocławiu
ul.Pomorska 2

Hardenberga, przynios?a pe?ne usamodzielnienie si? Archiwum wroc?awskiego.

Funkcjonuj?ce dotychczas w charakterze centralnego archiwum klasztornego, otrzyma?o

prawo przejmowania tak?e akt pa?stwowych z terenu Prowincji ?l?skiej. Fakt ten wi?za? si?

z przemianowaniem w 1822 r. na Królewskie ?l?skie Archiwum Prowincjonalne. Od lat 20.

XIX w. przyst?piono do prac nad porz?dkowaniem zasobu archiwalnego, który do 1830 r.

© 2012-2023
Archiwum Państwowe
we Wrocławiu
ul.Pomorska 2

wzrós? a? dwudziestokrotnie. W 1847 r. przeniesiono zbiory archiwalne, przechowywane

dotychczas na Piasku, do pomieszcze? w Domu Stanów ?l?skich przy Graupenstrasse 11a

(ob. ul. Krupnicza). Rozwi?zaniu stale aktualnych problemów lokalowych sprzyja?o

w??czenie instytucji w 1867 r. do pa?stwowej sieci archiwalnej i otrzymanie statusu

Archiwum Pa?stwowego. Uzyskanie od w?adz centralnych stosownych kredytów umo?liwi?o

© 2012-2023
Archiwum Państwowe
we Wrocławiu
ul.Pomorska 2

wybudowanie w 1876 r. pierwszego w Prusach w?asnego budynku archiwalnego przy Neue

Taschenstrasse 17 (ob. ul. H. Ko???taja) u zbiegu z ówczesn? Gartenstrasse (ob. ul. J.

Pi?sudskiego).

Reforma administracji pruskiej, przeprowadzona w 1821 r. przez kanclerza Karla A. von

© 2012-2023
Archiwum Państwowe
we Wrocławiu
ul.Pomorska 2

Królewskiego ?l?skiego Archiwum Prowincjonalnego w

[5] latach 1822-1854. Inicjator prac nad porz?dkowaniem

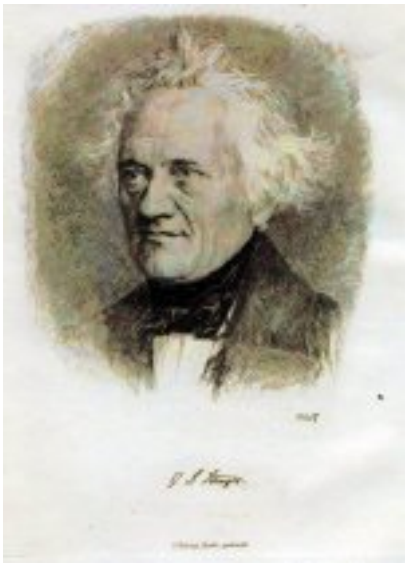
zasobu archiwalnego, który do 1830 r. wzrós? a?

dwudziestokrotnie. W 1846 r. za?o?y? Towarzystwo

Historii i Staro?ytno?ci ?l?ska (Verein für Geschichte

© 2012-2023
Archiwum Państwowe
we Wrocławiu
ul.Pomorska 2

und Alterthum Schlesiens).

GUSTAW ADOLF HARALD STENZEL, dyrektor

© 2012-2023
Archiwum Państwowe
we Wrocławiu
ul.Pomorska 2

wszystkich najstarszych dokumentów ?l?skich,

pochodz?cych nie tylko z zasobu Archiwum

wroc?awskiego. Inicjator dzia?a? nad sporz?dzaniem

archiwalnych pomocy informacyjnych. Cz?onek

Akademii Nauk i prezes Towarzystwa Historii i

© 2012-2023
Archiwum Państwowe
we Wrocławiu
ul.Pomorska 2

Staro?ytno?ci ?l?ska (Verein für Geschichte und

Alterthum Schlesiens).

WILHELM WATTENBACH, dyrektor Archiwum w latach

1855-1862. Jeden z najznamienitszych niemieckich

© 2012-2023
Archiwum Państwowe
we Wrocławiu
ul.Pomorska 2

kolejna siedziba Archiwum, przemianowanego w 1822 r.

na Królewskie ?l?skie Archiwum Prowincjonalne.

Przeniesionym z budynku na Piasku zbiorom

archiwalnym przeznaczono 10 pomieszcze?

parterowych, o ??cznej powierzchni 7700 stóp

© 2012-2023
Archiwum Państwowe
we Wrocławiu
ul.Pomorska 2

kwadratowych (ok. 550 m2).

(rys. H. Ulbrich, repr. za: „Schlesiens Vorzeit in Bild und

Schrift". Neue Folge. Band I, hrsg. von K. Masner und

H. Seger, Breslau 1900, Archiwum Pa?stwowe we

© 2012-2023
Archiwum Państwowe
we Wrocławiu
ul.Pomorska 2

Wroc?awiu – Biblioteka)

Dom Stanów ?l?skich przy Graupenstrasse 11a (ob. ul. Krupnicza, gmach nie istniej?cy) – w latach 1847-1876

[7]

© 2012-2023
Archiwum Państwowe
we Wrocławiu
ul.Pomorska 2

Geschichte Schlesiens”. Za Jego kadencji wybudowano

dla Archiwum, na wybranej przez C. Grünhagena

parceli u zbiegu ówczesnych Neue Taschenstrasse (ob.

ul. H. Ko???taja) i Gartenstrasse (ob. ul. J.

Pi?sudskiego) pierwszy w Prusach w?asny gmach

© 2012-2023
Archiwum Państwowe
we Wrocławiu
ul.Pomorska 2

archiwalny, gdzie przeniesiono zbiory w 1876 r.

COLMAR GRÜNHAGEN, dyrektor Archiwum w latach

1862-1901. Badacz dziejów ?l?ska. 1864-1905

wydawca czasopisma „Zeitschrift des Vereins für

[8]

© 2012-2023
Archiwum Państwowe
we Wrocławiu
ul.Pomorska 2

siedziba instytucji w latach 1876-1906. Ikonografia

przedstawia fasad? frontow? od strony Gartenstrasse.

(Muzeum Architektury we Wroc?awiu, Oddzia?

Archiwum Budowlane, TP 1517, sygn. MAt-VI-31066

© 2012-2023
Archiwum Państwowe
we Wrocławiu
ul.Pomorska 2

31067 4486)

Gmach Archiwum Pa?stwowego, wybudowany u zbiegu

Neue Taschenstrasse 17 (ob. ul. H. Ko???taja) z

[9]

ówczesn? Gartenstrasse (ob. ul. J. Pi?sudskiego) –

© 2012-2023
Archiwum Państwowe
we Wrocławiu
ul.Pomorska 2

[10] wydatki na wyposa?enie nowej siedziby archiwalnej.

Obok niezb?dnych do zapewnienia godnych warunków

pracy „udogodnie?”, takich jak drewniane ?aluzje do

okien od strony po?udniowej czy rusztowanie do

trzepania dywanów, znalaz?a si? te? tuba s?u??ca do

© 2012-2023
Archiwum Państwowe
we Wrocławiu
ul.Pomorska 2

komunikowania si? pomi?dzy zlokalizowanym na

parterze pokojem pracy archiwistów, a

pomieszczeniami archiwalnymi na kondygnacji wy?szej

(pkt 2).

© 2012-2023
Archiwum Państwowe
we Wrocławiu
ul.Pomorska 2

(AP we Wroc?awiu, Naczelne Prezydium Prowincji

?l?skiej we Wroc?awiu, sygn. 648, s. 237)

Pismo Ministerstwa Spraw Wewn?trznych w Berlinie do

Nadprezydenta Prowincji ?l?skiej hr. Adolfa von Arnim-

© 2012-2023
Archiwum Państwowe
we Wrocławiu
ul.Pomorska 2

[11] rozpocz?? w 1889 r. od stopnia kandydata archiwalnego. Autor licznych publikacji do dziejów ?l?ska. Wspó?autor wydawnictwa *Codex diplomaticus Silesiae*.

© 2012-2023
Archiwum Państwowe
we Wrocławiu
ul.Pomorska 2

© 2012-2023
Archiwum Państwowe
we Wrocławiu
ul.Pomorska 2

publikacji po?wi?conych rycerstwu i szlachcie ?l?skiej w

?redniowieczu i epoce nowo?ytnej.

© 2012-2023
Archiwum Państwowe
we Wrocławiu
ul.Pomorska 2

[13] porz?dkowania akt. Twórca i realizator idei budowy nowoczesnego gmachu archiwalnego przy dogodnie usytuowanym placu u zbiegu Tiergartenstrasse (ob. ul. M. Sk?odowskiej-Curie) i Dickhutstrasse (ob. ul. Nauczycielska). Prezes Towarzystwa Historii i

© 2012-2023
Archiwum Państwowe
we Wrocławiu
ul.Pomorska 2

Staro?ytno?ci ?l?ska (Verein für Geschichte und

Althertum Schlesiens).

OTTO MEINARDUS, dyrektor Archiwum Pa?stwowego

w latach 1901-1918. Reformator w zakresie metod

© 2012-2023
Archiwum Państwowe
we Wrocławiu
ul.Pomorska 2

[14] publikacji*Geschichte des Staatsarchivs zu*

Breslau (Leipzig 1908).

BRUNO KRUSCH, radca archiwalny, pracownik

Archiwum Pa?stwowego w latach 1900-1907. Autor

© 2012-2023
Archiwum Państwowe
we Wrocławiu
ul.Pomorska 2

(ob. ul. M. Sk?odowskiej-Curie) u zbiegu z Dickhutstrasse (ob. ul. Nauczycielska). Do 1945

r. zgromadzono tutaj najwa?niejsze akta historyczne Prowincji ?l?skiej, w tym oko?o 50 tys.

dokumentów, 250 tys. woluminów akt i 30 tys. ksi?g.

Nowoczesny gmach Archiwum Pa?stwowego, zaprojektowany z zastosowaniem

© 2012-2023
Archiwum Państwowe
we Wrocławiu
ul.Pomorska 2

zlokalizowana przy Tiergartensrasse 13 (ob. ul. M.

[15] Sk?odowskiej-Curie) u zbiegu z Dickhutstrasse (ob. ul.

Nauczycielska). Autorem projektu nowoczesnego

gmachu, z uwzgl?dnieniem najnowszych technik

budownictwa archiwalnego, by? berli?ski architekt

© 2012-2023
Archiwum Państwowe
we Wrocławiu
ul.Pomorska 2

Georg Thür. Powierzchnia Archiwum wynosi?a ponad

2700 m2. (Fot. Ed. van Delden, Archiwum Pa?stwowe

we Wroc?awiu, Zbiór Ikonograficzny, sygn. 1027)

Siedziba Archiwum Pa?stwowego w latach 1906-1945,

© 2012-2023
Archiwum Państwowe
we Wrocławiu
ul.Pomorska 2

Stern, ob. Rondo Reagana / Plac Grunwaldzki), ze

[16] wskazaniem na zlokalizowany przy Tiergartenstrasse

13 (ob. ul. M. Sk?odowskiej-Curie) budynek Archiwum

Pa?stwowego, lata 30. XX w. (repr. za: Wroc?aw na

fotografii lotniczej z okresu mi?dzywojennego ze

© 2012-2023
Archiwum Państwowe
we Wrocławiu
ul.Pomorska 2

zbiorów Instytutu Herdera w Marburgu, Marburg-

Wroc?aw 2008, Archiwum Pa?stwowe we Wroc?awiu –

Biblioteka)

Widok z lotu ptaka na Gwiazd? Szczytnick? (Scheitniger

© 2012-2023
Archiwum Państwowe
we Wrocławiu
ul.Pomorska 2

przy Tiergartenstrasse 13 (ob. ul. M. Sk?odowskiej –

[17] Curie) – budynku magazynowego, wyposa?onego w

wind? oraz administracyjnego. (Muzeum Architektury

we Wroc?awiu, Oddzia? Archiwum Budowlane, TP 865,

sygn.19680)

© 2012-2023
Archiwum Państwowe
we Wrocławiu
ul.Pomorska 2

© 2012-2023
Archiwum Państwowe
we Wrocławiu
ul.Pomorska 2

Du?e znaczenie mia?y ksi?gi metrykalne, zarówno ?l?skich parafii ewangelickich, jak i

katolickich. Ju? w I po?. XIX w. przejmowano do zasobu archiwalnego akta i dokumenty

ksi?stw ?l?skich. Warto?ciow? cz??? zasobu stanowi?y rozmaite zbiory i kolekcje, w?ród

nich m.in. spu?cizny rodowe. Rzadki i cenny materia? zawiera? Zbiór Sfragistyczny,

© 2012-2023
Archiwum Państwowe
we Wrocławiu
ul.Pomorska 2

skompletowany z kolekcji t?oków i stempli piecz?tnych oraz piecz?ci lu?nych.

VICTOR LOEWE, radca archiwalny, pracownik Archiwum w latach 1909-1933.

Przechowywane w Archiwum zbiory charakteryzowa?y si? zarówno merytoryczn?, jak i

[18]

formaln? ró?norodno?ci?. Do najcenniejszych i najstarszych dokumentów klasztornych

© 2012-2023
Archiwum Państwowe
we Wrocławiu
ul.Pomorska 2

WILHELM DERSCH, dyrektor Archiwum Pa?stwowego w latach 1927-1935. Prezes Towarzystwa Historii i Staro?ytno?ci ?l?ska (Verein für Geschichte und Alterthum Schlesiens) i drugi prezes ?l?skiej Komisji Historycznej (Historische Kommission für Schlesien).

[19]

© 2012-2023
Archiwum Państwowe
we Wrocławiu
ul.Pomorska 2

© 2012-2023
Archiwum Państwowe
we Wrocławiu
ul.Pomorska 2

Archiwów Generalnego Gubernatorstwa. Randt,

doskonale w?adaj?cy j?zykiem polskim, nale?a? do

grupy archiwistów niemieckich, przeszkolonych wiosn?

1939 r. na specjalnych kursach zorganizowanych przez

NSDAP i Wehrmacht na wypadek wojny z Polsk?. Po II

© 2012-2023
Archiwum Państwowe
we Wrocławiu
ul.Pomorska 2

wojnie ?wiatowej Randt udzieli? stronie polskiej

wydatnej pomocy w poszukiwaniu wywiezionych

archiwaliów. Wspó?pracowa? w tym celu z Adamem

Stebelskim, dyrektorem Archiwum G?ównego Akt

Dawnych, w czasie jego misji rewindykacyjnej wiosn?

© 2012-2023
Archiwum Państwowe
we Wrocławiu
ul.Pomorska 2

1947 r.

ERICH RANDT, dyrektor Archiwum Pa?stwowego w

latach 1935-1945. Pierwsz? wspó?prac? z instytucj?

© 2012-2023
Archiwum Państwowe
we Wrocławiu
ul.Pomorska 2

gromadzony od II po?. XIX w. Zbiór Kartograficzny, na który sk?ada?y si? mapy z obszaru

?l?ska i innych regionów Prus oraz atlasy. Odr?bn? grup? archiwaliów stanowi? Zbiór

Fotografii. Do dyspozycji korzystaj?cych z zasobu s?u?y?a gustownie urz?dzona Pracownia

Naukowa, a tak?e zaopatrzona w ponad 25 tys. tomów fachowej literatury Biblioteka.

Zorganizowano ponadto Pracowni? Konserwacji Archiwaliów i fotograficzne atelier.

© 2012-2023
Archiwum Państwowe
we Wrocławiu
ul.Pomorska 2

Wymuszon? dzia?aniami wojennymi akcj? zabezpieczania zbiorów zapocz?tkowano w 1942

r., rozlokowuj?c archiwalia w ró?nych miejscowo?ciach ?l?ska oraz poza jego granicami.

Pozosta?a w budynku przy Tiergartenstrasse cz??? zasobu sp?on??a wraz z nim w czasie

obl??enia miasta w 1945 r. Straty w?ród materia?ów zespo?ów ewakuowanych wynosi?y od

© 2012-2023
Archiwum Państwowe
we Wrocławiu
ul.Pomorska 2

10 do 95 procent, przy ca?kowitej zag?adzie ponad 100 zespo?ów archiwalnych.

Archiwalia pó?niejszego okresu obejmowa?y akta administracji pa?stwowej i samorz?dowej,

instytucji wymiaru sprawiedliwo?ci i notariatów, w tym s?dów i prokuratur, dalej akta

instytucji finansowych i urz?dów katastralnych. Osobne bogactwo zawarto?ci reprezentowa?

© 2012-2023
Archiwum Państwowe
we Wrocławiu
ul.Pomorska 2

czasie obl??enia miasta. Jedn? ze strza?ek oznaczono

miejsce, gdzie znajdowa? si? przedwojenny budynek

Archiwum Pa?stwowego. Pozosta?e strza?ki wskazuj?

miejsca lokalizacji siedzib poprzednich oraz obecnej. Na

plan naniesiono ikonografie wszystkich siedzib

© 2012-2023
Archiwum Państwowe
we Wrocławiu
ul.Pomorska 2

archiwalnych. (Plan Wroc?awia, 1946 r., wyd.

„Prze?om” Kraków, skala 1 : 14 000, repr. za: Wroc?aw

na planach XVI-XX wieku. Pod red. H. Okólskiej,

Wroc?aw 1999, Archiwum Pa?stwowe we Wroc?awiu –

Biblioteka)

© 2012-2023
Archiwum Państwowe
we Wrocławiu
ul.Pomorska 2

© 2012-2023
Archiwum Państwowe
we Wrocławiu
ul.Pomorska 2

nast?pnie pierwszego dyrektora Archiwum Micha?a W?sowicza, podj??a zadanie

wyszukiwania akt, zabezpieczania oraz przetransportowywania do budynku przy ówczesnej

ul. Gdy?skiej 2 (wkrótce przemianowanej na ul. Pomorsk?).

© 2012-2023
Archiwum Państwowe
we Wrocławiu
ul.Pomorska 2

do spraw archiwalnych, pierwszy powojenny organizator

[22] Archiwum Pa?stwowego i polskiej s?u?by archiwalnej

na Dolnym ?l?sku. Od listopada 1945 r. do pa?dziernika

1946 r. pracowa? nad zabezpieczaniem i

gromadzeniem we Wroc?awiu akt rozproszonych w

© 2012-2023
Archiwum Państwowe
we Wrocławiu
ul.Pomorska 2

czasie dzia?a? wojennych na terenie Dolnego ?l?ska.

JÓZEF STOJANOWSKI, pe?nomocnik Ministra O?wiaty

© 2012-2023
Archiwum Państwowe
we Wrocławiu
ul.Pomorska 2

gromadzeniu i zabezpieczaniu cennych archiwaliów. W

latach 1948-1951 pe?ni? jednocze?nie funkcj?

kierownika zorganizowanego przez siebie Archiwum Akt

Dawnych miasta Wroc?awia. W 1948 r. bra? czynny

udzia? w przygotowywaniu Wystawy Ziem

© 2012-2023
Archiwum Państwowe
we Wrocławiu
ul.Pomorska 2

Odzyskanych. (fot., repr. za: J. P?ocha, Micha?

W?sowicz (14 VII 1905 – 15 VIII 1983), „Archeion” t. 79

: 1985, Archiwum Pa?stwowe we Wroc?awiu –

Biblioteka)

© 2012-2023
Archiwum Państwowe
we Wrocławiu
ul.Pomorska 2

© 2012-2023
Archiwum Państwowe
we Wrocławiu
ul.Pomorska 2

Architektury we Wroc?awiu, Oddzia? Archiwum

Budowlane)

© 2012-2023
Archiwum Państwowe
we Wrocławiu
ul.Pomorska 2

[25] Rudolfa Kühna. Zlokalizowany przy ówczesnej Am

Oderkronwerk 2 (ob. ul. Pomorska) u zbiegu z

Salzstrasse (ob. ul. W. Cybulskiego) stanowi? do 1945

r. siedzib? Urz?du Pracy (Arbeitsamt). W czasie

obl??enia miasta w piwnicach gmachu zorganizowano

© 2012-2023
Archiwum Państwowe
we Wrocławiu
ul.Pomorska 2

lazaret dla niemieckich wi??niów wojennych,

prowadzony przez Prof. Dr. med. Rudolfa Stahla.

Fotografia wykonana po 1936 r. przedstawia widok

wzd?u? elewacji po?udniowej. (Fot. E. Kramer, repr. za:

I. Bi?kowska, Wroc?aw: fotografie z okresu

© 2012-2023
Archiwum Państwowe
we Wrocławiu
ul.Pomorska 2

mi?dzywojennego, Wroc?aw 2004)

Budynek obecnego Archiwum Pa?stwowego we

Wroc?awiu, wzniesiony po 1935 r. wed?ug projektu

© 2012-2023
Archiwum Państwowe
we Wrocławiu
ul.Pomorska 2

powojennego Archiwum uzyskano du?y budynek

dawnego niemieckiego Urz?du Pracy (Arbeitsamt) przy

ul. Pomorskiej 2 (wcze?niej ul. Gdy?ska). Obiekt,

znajduj?cy si? w z?ym stanie technicznym (bez dachu,

bez ram okiennych i okien, ?ciany podziurawione

© 2012-2023
Archiwum Państwowe
we Wrocławiu
ul.Pomorska 2

pociskami armatnimi), przed zwózk? akt do

zaimprowizowanych napr?dce magazynów wymaga?

przeprowadzenia szeregu prowizorycznych robót

zabezpieczaj?cych. Akcj? ratowania zbiorów obok

dawnych zasobów archiwalnych obj?to równie? nowsze

© 2012-2023
Archiwum Państwowe
we Wrocławiu
ul.Pomorska 2

registratury urz?dów i instytucji z terenu Wroc?awia i

okolicy, zabieraj?c je do Archiwum wraz z ocala?ymi

pó?kami.

© 2012-2023
Archiwum Państwowe
we Wrocławiu
ul.Pomorska 2

wroc?awskiej gazecie „Pionier”, dotycz?ca prac

[27] remontowych w budynku by?ego niemieckiego Urz?du

Pracy (Arbeitsamt), przeznaczonego na siedzib?

Archiwum Pa?stwowego. (Archiwum Pa?stwowe we

Wroc?awiu, Materia?y archiwum zak?adowego, sygn.

© 2012-2023
Archiwum Państwowe
we Wrocławiu
ul.Pomorska 2

I/132) Efekty prac widoczne by?y ju? w 1945 r., kiedy to

w „Ksi?dze przybytków i ubytków Archiwum

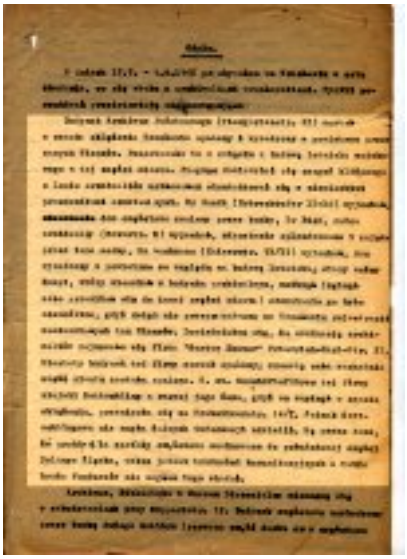
Pa?stwowego we Wroc?awiu” zarejestrowano pierwsze

transporty przej?tych archiwaliów. Trwaj?ca d?ugi czas

akcja gromadzenia materia?ów archiwalnych

© 2012-2023
Archiwum Państwowe
we Wrocławiu
ul.Pomorska 2

zdominowa?a pocz?tkowe lata dzia?alno?ci instytucji.

Sprawozdanie M2wa?a?W3 1946 r., zawieszona we

Wroc?awiu, odbytej w dn. 17 lipca – 1 sierpnia 1945 r.,

w celu zbadania stanu zachowania archiwaliów. W

[28]

© 2012-2023
Archiwum Państwowe
we Wrocławiu
ul.Pomorska 2

tre?ci wyszczególniono fragmenty dotycz?ce Archiwum

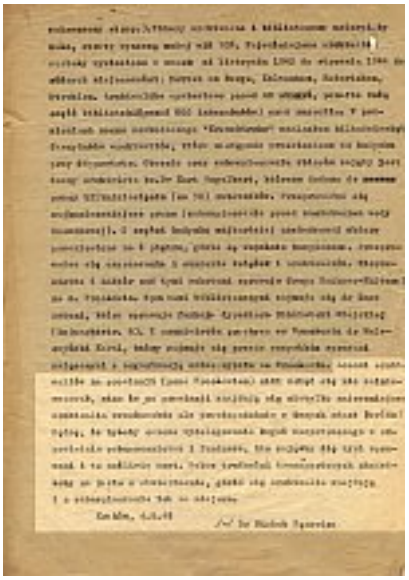
wroc?awskiego i archiwaliów ?l?skich (tekst

rozja?niony).

(Archiwum Pa?stwowe we Wroc?awiu, Materia?y

© 2012-2023
Archiwum Państwowe
we Wrocławiu
ul.Pomorska 2

archiwum zak?adowego, sygn. I/161)

[29]

© 2012-2023
Archiwum Państwowe
we Wrocławiu
ul.Pomorska 2

Pierwsza ksi?ga nabytków Archiwum Pa?stwowego we

Wroc?awiu, za?o?ona w 1945 r.

[30]

© 2012-2023
Archiwum Państwowe
we Wrocławiu
ul.Pomorska 2

Analogiczn? informacj? umieszczono równie? na

budynku przy ul. Gdy?skiej 2 (pó?niejsza ul. Pomorska).

W?adze miejskie przekaza?y wkrótce oba budynki pod

zarz?d i u?ytkowanie Archiwum Pa?stwowemu.

© 2012-2023
Archiwum Państwowe
we Wrocławiu
ul.Pomorska 2

(Archiwum Pa?stwowe we Wroc?awiu, Materia?y

archiwum zak?adowego, sygn. I/130)

Zawiadomienie o zaj?ciu budynku przy ul. Wi?ziennej 6

(dawna Stockgasse) przez Zarz?d Miasta Wroc?awia.

[31]

© 2012-2023
Archiwum Państwowe
we Wrocławiu
ul.Pomorska 2

[32] funkcjonowania instytucji pe?ni?a funkcj? zast?pcy

dyrektora. Od 1946 r. wraz ze Stanis?awem Wojtasem,

wspó?pracownica Andrzeja Derenia kieruj?cego akcj?

zabezpieczania akt wywiezionych na prowincj?.

© 2012-2023
Archiwum Państwowe
we Wrocławiu
ul.Pomorska 2

© 2012-2023
Archiwum Państwowe
we Wrocławiu
ul.Pomorska 2

gromadzenia archiwaliów ewakuowanych na terenie

Dolnego ?l?ska. Pracownik Archiwum do 1974 r.

© 2012-2023
Archiwum Państwowe
we Wrocławiu
ul.Pomorska 2

utworzono archiwa w Jeleniej Górze, K?odzku, Wa?brzychu, Zgorzelcu (zast?pione w 1959

r. przez Luba?), a w 1953 r. w Legnicy.

Równolegle z narastaniem zasobu wroc?awskiej placówki kszta?towa?a si? struktura

organizacyjna, podleg?ej jej, pa?stwowej sieci archiwalnej na Dolnym ?l?sku. W 1950 r.

© 2012-2023
Archiwum Państwowe
we Wrocławiu
ul.Pomorska 2

[34] dn. 17 sierpnia 1948 r. o „?askawe dopuszczenie do akt”, jako przyk?ad jednego z pierwszych powojennych wniosków u?ytkowników o korzystanie z materia?ów archiwalnych. Pismo skierowano do funkcjonuj?cego w latach 1948-1951 Archiwum Akt Dawnych miasta

© 2012-2023
Archiwum Państwowe
we Wrocławiu
ul.Pomorska 2

Wroc?awia, mieszcz?cego si? równie? w gmachu przy

ul. Gdy?skiej 2 (pó?niejsza ul. Pomorska). Zbiory AAD

w??czono w 1951 r. do Archiwum Pa?stwowego.

(Archiwum Pa?stwowe we Wroc?awiu, Materia?y

© 2012-2023
Archiwum Państwowe
we Wrocławiu
ul.Pomorska 2

archiwum zak?adowego, sygn. I/240)

Podanie historyka i bibliologa Aleksandra

Rombowskiego, zwanego tropicielem druków ?l?skich, z

© 2012-2023
Archiwum Państwowe
we Wrocławiu
ul.Pomorska 2

Archiwum). Stoj? od lewej: Stanis?aw Wojtas, Wanda

Turoniowa, Bronis?aw Turo?, NN, Anna Kowalów,

Halina Bieda, NN, NN, Janina Michalska, Eugeniusz

Kobzdaj, Pelagia Zittlan, Janina Pas?awska, NN, NN,

W?adys?aw Pyrek z ?on?, Karol Fiedor, Czes?aw

© 2012-2023
Archiwum Państwowe
we Wrocławiu
ul.Pomorska 2

Margas.

Pracownicy Archiwum Pa?stwowego – ok. 1957 r.

Siedz? od lewej: Janina Tokarska (z synem Stanis?awa

[35]

Wojtasa), Jan Perczy?ski, Aniela Stojanowska (z-ca dyr.

© 2012-2023
Archiwum Państwowe
we Wrocławiu
ul.Pomorska 2

pierwszym archiwist?, który podj?? trud powojennego

organizowania Archiwum, pocz?tkowo z

pe?nomocnikiem Ministra O?wiaty Józefem

Stojanowskim, a nast?pnie z pierwszym dyrektorem

Micha?em W?sowiczem. Dzi?ki osobistemu udzia?owi

© 2012-2023
Archiwum Państwowe
we Wrocławiu
ul.Pomorska 2

w pracach zespo?owych nad opracowaniem zasobu by?

A. Dere? wspó?twórc? pomocy ewidencyjnych w postaci

inwentarzy archiwalnych akt Rejencji Wroc?awskiej,

Rejencji Opolskiej, Wydzia?u Samorz?dowego Prowincji

?l?skiej, Akt maj?tku Hochbergów w Ksi??u i wielu

© 2012-2023
Archiwum Państwowe
we Wrocławiu
ul.Pomorska 2

innych.

ANDRZEJ JAKUBOWSKI, dyrektor Archiwum w latach

1972-1975. Prac? w tworz?cym si? po wojnie Archiwum

[36]

Pa?stwowym rozpocz?? ju? 1 marca 1946 r. By?

[37]

© 2012-2023
Archiwum Państwowe
we Wrocławiu
ul.Pomorska 2

© 2012-2023
Archiwum Państwowe
we Wrocławiu
ul.Pomorska 2

(fot., repr. za: J. Pas?awska, Jerzy Pabisz (6 XI 1930 –

13 XII 1988), „Archeion” t. 89 : 1991,

Archiwum Pa?stwowe we Wroc?awiu – Biblioteka)

© 2012-2023
Archiwum Państwowe
we Wrocławiu
ul.Pomorska 2

© 2012-2023
Archiwum Państwowe
we Wrocławiu
ul.Pomorska 2

w Kamie?cu Z?bkowickim.

Siedziba Archiwum Pa?stwowego we Wroc?awiu

Oddzia? w Jeleniej Górze.

[39]

Z biegiem lat zmienia?y si? status i oficjalne nazwy instytucji, pocz?wszy od powiatowych

oddzia?ów wroc?awskiego Archiwum, poprzez archiwa powiatowe czy te? ekspozytury, a

© 2012-2023
Archiwum Państwowe
we Wrocławiu
ul.Pomorska 2

Siedziba Archiwum Pa?stwowego we Wroc?awiu

Oddzia? w Kamie?cu Z?bkowickim.

[40]

Siedziba Archiwum Pa?stwowego we Wroc?awiu

Oddzia? w Legnicy.

[41]

© 2012-2023
Archiwum Państwowe
we Wrocławiu
ul.Pomorska 2

Siedziba Archiwum Pa?stwowego we Wroc?awiu

Oddzia? w Lubaniu.

[42]

© 2012-2023
Archiwum Państwowe
we Wrocławiu
ul.Pomorska 2

w nim materia?y archiwalne stanowi? nieocenione ?ród?o przede wszystkim dla badaczy

historii regionu, którzy wraz z wertuj?cymi ksi?gi urz?dów stanu cywilnego genealogami

przewa?aj? w?ród u?ytkowników pracowni naukowych.

Obecne Archiwum Pa?stwowe we Wroc?awiu wraz ze swymi Oddzia?ami w Jeleniej Górze,

© 2012-2023
Archiwum Państwowe
we Wrocławiu
ul.Pomorska 2

1990-2009 z-ca dyrektora Archiwum.

[43]

HELENA KU?DO, p. o. dyrektora w latach 1988-1990.

© 2012-2023
Archiwum Państwowe
we Wrocławiu
ul.Pomorska 2

archiwi?ci z innych archiwów pa?stwowych. N/z:

archiwi?ci przy pracy nad osuszaniem archiwaliów.

Powód?, jaka nawiedzi?a Wroc?aw w lipcu 1997 r. nie

oszcz?dzi?a tak?e Archiwum Pa?stwowego. W akcj?

© 2012-2023
Archiwum Państwowe
we Wrocławiu
ul.Pomorska 2

[45] odnalezionych w USA, przemieszczonych z Wroc?awia

w czasie II wojny ?wiatowej – wrzesie? 2006. Od lewej:

Prezydent Wroc?awia Rafa? Dutkiewicz, dyr. Archiwum

Józef Drozd, z-ca Naczelnego Dyrektora Archiwów

Pa?stwowych W?adys?aw St?pniak i Min. Kazimierz

© 2012-2023
Archiwum Państwowe
we Wrocławiu
ul.Pomorska 2

Micha? Ujazdowski.

JÓZEF DROZD, dyrektor Archiwum Państwowego w Poznaniu, dyrektor Archiwum Państwowego w latach 1990-2012

[46]

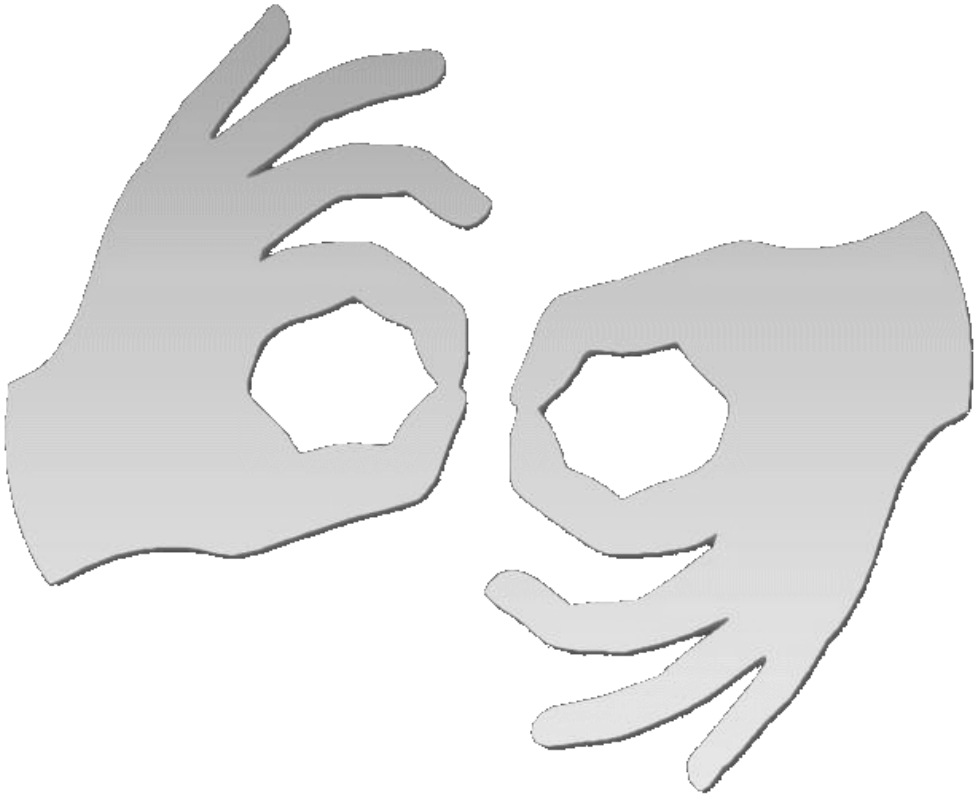
© 2012-2023
Archiwum Państwowe
we Wrocławiu
ul.Pomorska 2

Pa?stwowego Urz?du Repatriacyjnego we Wroc?awiu), dokumenty partii i organizacji

politycznych czy te? akta niezliczonych instytucji gospodarczych, zak?adów

przemys?owych, banków, instytucji nauki, o?wiaty i kultury z terenu ca?ego Dolnego ?l?ska.

© 2012-2023
Archiwum Państwowe
we Wrocławiu
ul.Pomorska 2

Tłumacz online
języka migowego

Source URL:https://www.wroclaw.ap.gov.pl/wystawy/200-lat-archiwum-panstwowego-we-wroclawiu

Links
[1] https://www.wroclaw.ap.gov.pl/wystawy/200-lat-archiwum-panstwowego-we-wroclawiu [2] https://www.wroclaw.ap.gov.pl/sites/default/files/200lat/1.jpg [3] https://www.wroclaw.ap.gov.pl/sites/default/files/200lat/2.jpg [4] https://www.wroclaw.ap.gov.pl/sites/default/files/200lat/3.jpg [5] https://www.wroclaw.ap.gov.pl/sites/default/files/200lat/4.jpg [6] https://www.wroclaw.ap.gov.pl/sites/default/files/200lat/5.jpg [7] https://www.wroclaw.ap.gov.pl/sites/default/files/200lat/6.jpg [8] https://www.wroclaw.ap.gov.pl/sites/default/files/200lat/8.jpg [9] https://www.wroclaw.ap.gov.pl/sites/default/files/200lat/48.jpg [10] https://www.wroclaw.ap.gov.pl/sites/default/files/200lat/11.jpg [11] https://www.wroclaw.ap.gov.pl/sites/default/files/200lat/15.jpg [12] https://www.wroclaw.ap.gov.pl/sites/default/files/200lat/17.jpg [13] https://www.wroclaw.ap.gov.pl/sites/default/files/200lat/12.jpg [14] https://www.wroclaw.ap.gov.pl/sites/default/files/200lat/16.jpg [15] https://www.wroclaw.ap.gov.pl/sites/default/files/200lat/13.jpg [16] https://www.wroclaw.ap.gov.pl/sites/default/files/200lat/14.jpg [17] https://www.wroclaw.ap.gov.pl/sites/default/files/200lat/49.jpg [18] https://www.wroclaw.ap.gov.pl/sites/default/files/200lat/22.jpg [19] https://www.wroclaw.ap.gov.pl/sites/default/files/200lat/18.jpg [20]

© 2012-2023
Archiwum Państwowe
we Wrocławiu
ul.Pomorska 2

https://www.wroclaw.ap.gov.pl/sites/default/files/200lat/21.jpg [21]
https://www.wroclaw.ap.gov.pl/sites/default/files/200lat/20.jpg [22]
https://www.wroclaw.ap.gov.pl/sites/default/files/200lat/23.jpg [23]
https://www.wroclaw.ap.gov.pl/sites/default/files/200lat/45.jpg [24]
https://www.wroclaw.ap.gov.pl/sites/default/files/200lat/19.jpg [25]
https://www.wroclaw.ap.gov.pl/sites/default/files/200lat/46.jpg [26]
https://www.wroclaw.ap.gov.pl/sites/default/files/200lat/44.jpg [27]
https://www.wroclaw.ap.gov.pl/sites/default/files/200lat/26.jpg [28]
https://www.wroclaw.ap.gov.pl/sites/default/files/200lat/24.jpg [29]
https://www.wroclaw.ap.gov.pl/sites/default/files/200lat/25.jpg [30]
https://www.wroclaw.ap.gov.pl/sites/default/files/200lat/50.jpg [31]
https://www.wroclaw.ap.gov.pl/sites/default/files/200lat/27.jpg [32]
https://www.wroclaw.ap.gov.pl/sites/default/files/200lat/28.jpg [33]
https://www.wroclaw.ap.gov.pl/sites/default/files/200lat/47.jpg [34]
https://www.wroclaw.ap.gov.pl/sites/default/files/200lat/30.jpg [35]
https://www.wroclaw.ap.gov.pl/sites/default/files/200lat/32.jpg [36]
https://www.wroclaw.ap.gov.pl/sites/default/files/200lat/29.jpg [37]
https://www.wroclaw.ap.gov.pl/sites/default/files/200lat/33.jpg [38]
https://www.wroclaw.ap.gov.pl/sites/default/files/200lat/31.jpg [39]
https://www.wroclaw.ap.gov.pl/sites/default/files/200lat/40.jpg [40]
https://www.wroclaw.ap.gov.pl/sites/default/files/200lat/41.jpg [41]
https://www.wroclaw.ap.gov.pl/sites/default/files/200lat/42.jpg [42]
https://www.wroclaw.ap.gov.pl/sites/default/files/200lat/43.jpg [43]
https://www.wroclaw.ap.gov.pl/sites/default/files/200lat/51.jpg [44]
https://www.wroclaw.ap.gov.pl/sites/default/files/200lat/35.jpg [45]
https://www.wroclaw.ap.gov.pl/sites/default/files/200lat/38.jpg [46]
https://www.wroclaw.ap.gov.pl/sites/default/files/200lat/39.jpg

© 2012-2023
Archiwum Państwowe
we Wrocławiu
ul.Pomorska 2